

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Editie 2023/2024

Interview

‘Beleggingen SPMS dragen
bij aan gezondheid en welzijn’

Terugblik

Trots maar
ook bescheiden

Biodiversiteit

Risico’s maar
ook kansen

Trots maar ook bescheiden

Met gepaste trots presenteert ik ons derde Maatschappelijk Verantwoord Beleggen jaarverslag. Trots, omdat we ook afgelopen jaar verdere stappen hebben gezet. Zo is de broeikasgasuitstoot van onze beleggingen gedaald.

Toch betekent dit niet dat we er al zijn. Het is belangrijk dat we meer te weten komen over de financiële en maatschappelijke effecten van biodiversiteitsverlies. Zodat we deze kennis kunnen gebruiken bij het samenstellen van onze beleggingsportefeuille.

Eind volgend jaar willen we dat 10% van onze beleggingen een positieve maatschappelijke impact heeft. Daar zijn we nog een aantal procentpunten van verwijderd. Maar we zijn goede stappen aan het zetten. Een voorbeeld hiervan is een zorgvastgoedbelegging van SPMS waarover u verderop in dit verslag meer leest.

Ook de komende jaren blijven we onze invloed aanwenden om tot duurzame veranderingen te komen. Dit doen we via een dialoog met bedrijven en door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Uitgangspunt blijft dat maatschappelijk verantwoord beleggen hand in hand moet gaan met een goed rendement en acceptabele risico's. Zo komen we tot een goed pensioen in een leefbare wereld.

Robert Wagenmakers
voorzitter Beleggingsadviescommissie

Colofon
Redactie SPMS & APG
Concept en realisatie APG
Vormgeving APG

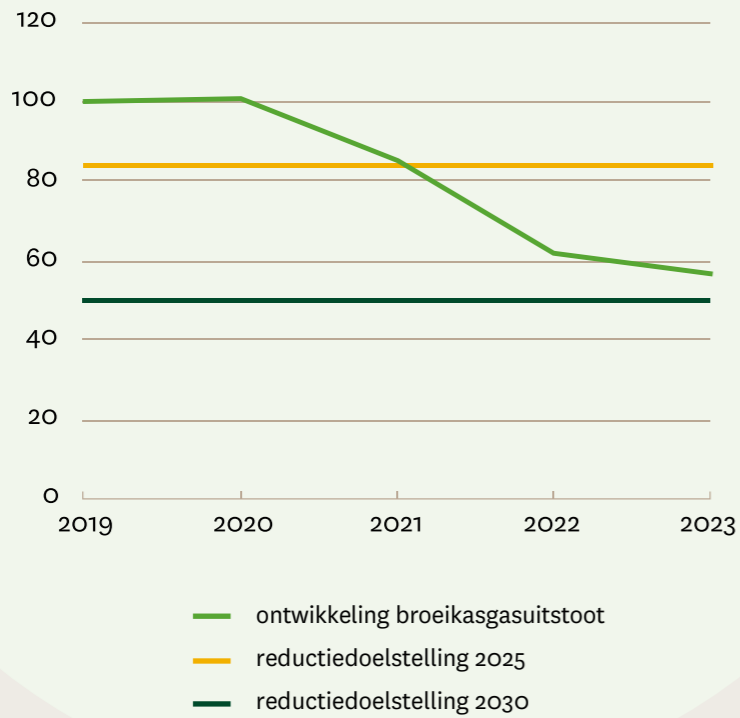
Inhoud

Kernpunten

De behaalde reductie in CO₂-uitstoot

Broeikasgas-reductie (2019 = 100) (in %)

SPMS belegt niet in

- Controversiële wapens
- Civiele vuurwapens
- Tabak en cannabis

- Bedrijven met een slechte corporate governance
- Kolen

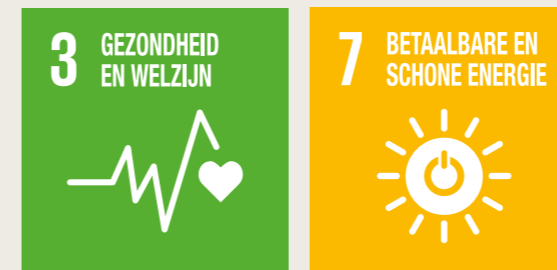

Engagement: voortgang per thema

Alle voorafgestelde mijlpalen behaald

Klimaatverandering	33,33%
Milieugerelateerd	7,89%
Business Conduct	7,02%
Mensenrechten	22,81%
Arbeidsrechten	6,14%
Gezondheidszorg	20,18%
Corporate Governance	2,63%

Onze Sustainable Development Goals

Positieve impact

6%

Van de beleggingsportefeuille is belegd in investeringen met een positieve maatschappelijke bijdrage, zoals leningen ten behoeve van hernieuwbare energie of groene obligaties.

Ontwikkelingen 2023

Uiterlijk in 2050 willen we een klimaatneutrale beleggingsportefeuille hebben. In 2023 hebben we weer de nodige stappen gezet.

Broeikasgasuitstoot

In Noord-Amerika en Azië-Pacific (onder andere Japan en Australië) zijn we de Climate Transition Benchmark gaan toepassen op onze aandelenbeleggingen. Een Climate Transition Benchmark is een meetinstrument dat we gebruiken om de prestaties van bedrijven te beoordelen op basis van hun bijdrage aan de klimaattransitie en broeikasgasuitstoot. Hierdoor is de broeikasgasuitstoot van onze aandelen-portefeuille in deze gebieden met respectievelijk 20% en 50% gedaald. Dit zal de komende jaren verder dalen.

We maakten contractuele afspraken met onze Amerikaanse en Europese managers van bedrijfsobligatie-mandaten over de verlaging van de uitstoot van CO₂. Zij moeten hier voortaan dus rekening mee houden.

Obligaties

Straks bestaat 15% van ons beleggingsmandaat dat wordt gebruikt om het renterisico af te dekken uit zogenaamde ESG-obligaties. Dat was 5%. Dit betekent dat we meer beleggen in obligaties waarvan de opbrengsten gaan naar milieu- of sociale doelen. Zoals:

- De financiering van openbaar vervoer
- Subsidies op energiebesparende maatregelen en hernieuwbare energie
- Investerings in betere dijken, waterkeringen, wateropvang en duurzame koelsystemen

Deze obligaties worden uitgegeven door (lagere) overheden, agentschappen en internationale organisaties.

Biodiversiteit

We verdiepen ons verder in het thema biodiversiteit. Biodiversiteitsverlies kan:

- Klimaatverandering versnellen (bijvoorbeeld door ontbossing)
- Ons vermogen om ons aan te passen aan klimaatverandering verminderen (denk aan kustbescherming door mangroves of wateropslag in wetlands)
- Versterkt worden door klimaatverandering (uitsterven van soorten)

Een aantal sectoren is in hoge mate verantwoordelijk voor biodiversiteitsverlies (zoals mijnbouw en chemie). Andere sectoren zijn voor hun inkomsten juist erg afhankelijk van biodiversiteit (bijvoorbeeld bestuiving in de landbouw en industrieën die veel water gebruiken).

In gesprekken met bedrijven (engagement) kunnen we door deze nieuwe inzichten gericht aandacht besteden aan biodiversiteitsverlies. Ook kunnen we zien welke bedrijven relatief goed en slecht presteren op dit vlak.

Risico's

We analyseerden de ESG-risico's en keken naar de financiële en maatschappelijke impact hiervan. Want beleggingen hebben niet alleen invloed op de wereld om ons heen. Tal van factoren beïnvloeden ook onze beleggingen. Zoals:

- Fysieke schade aan vastgoed waarin SPMS belegt, bijvoorbeeld door heftigere stormen en overstromingen
- Reputatierisico's door beleggingen in bedrijven en landen waar mensenrechtenschendingen plaatsvinden
- Koersverliezen als gevolg van fraude door tekortschietende controlemechanismen binnen bedrijven

Door deze analyse zien we aan welke risico's we meer aandacht moeten besteden en waar we extra maatregelen moeten treffen. Het uitgangspunt hierbij is dat ESG-risico's in toenemende mate tot financiële schade kunnen leiden. Dit door nieuwe wet- en regelgeving en veranderende maatschappelijke verwachtingen.

Engagement

Wij gaan met bedrijven in gesprek over hun beleid en activiteiten om verbeteringen op het gebied van mens, milieu en maatschappij te realiseren. Dit noemen we engagement.

Deze gesprekken voeren we met individuele ondernemingen, maar ook met groepen ondernemingen, bijvoorbeeld binnen sectoren of regio's. Hiermee willen we ernstige schendingen van mensen- en arbeidsrechten, milieu, gezondheid, klimaat en corruptie voorkomen.

Vooruitblik 2024

In 2024 geven we verder invulling aan onze doelstelling om 10% van de portefeuille te beleggen in investeringen met een positieve maatschappelijke impact.

Beleggingen in infrastructuur

We kijken daarbij onder andere naar beleggingen in infrastructuur. In het bijzonder investeringen in hernieuwbare energie, batterijopslag, elektrificatie (bijvoorbeeld laadpalen en netwerken), aanverwante diensten (bijvoorbeeld stabilisatie van vraag en aanbod op het stroomnet) en CO₂-afvang en -opslag.

Investeringen gericht op de duurzame generatie en/of zuivering van (drink)water kunnen hiervan ook een onderdeel zijn. Hiermee gaan we biodiversiteitsverlies tegen (bijvoorbeeld door vervuild water) en dragen we bij aan een goede gezondheid.

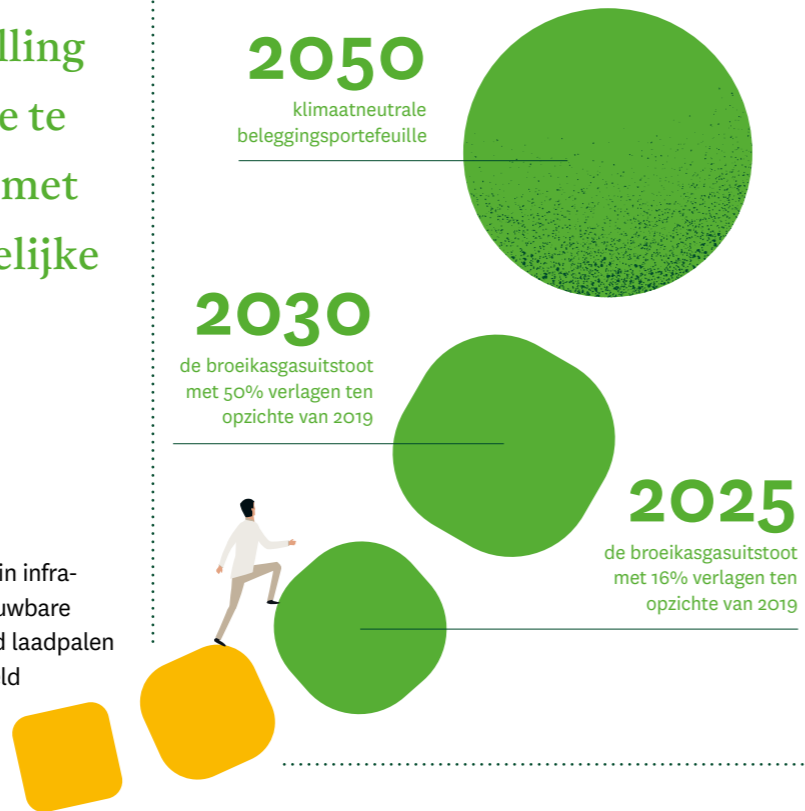
ESG-obligaties

We onderzoeken of het aantal ESG-obligaties verder verhoogd kan worden. En hoe we de rapportage over de besteding van de opbrengsten van deze obligaties verder kunnen verbeteren.

Klimaatrisico's beoordelen

Verder zal in de ALM-studie (meerjaarlijkse kwantitatieve beleggingsanalyse) aandacht worden besteed aan de effecten van klimaatscenario's op het rendement (verwacht pensioen) en de risico's (kans en omvang van verlagen van pensioenen). Dit helpt ons om de juiste prioriteiten te stellen. Meer specifiek onderzoeken we het effect van klimaatrisico's op onze vastgoedbeleggingen.

Tussentijdse en einddoelstelling

Analyses

We doen verder onderzoek naar biodiversiteitsverlies. Naarmate de data en beschikbare methoden verbeteren, wordt het makkelijker de prestaties van individuele bedrijven te analyseren. Zo kunnen we goed voorbereid het gesprek aangaan met bedrijven (engagement).

Tenslotte zullen we ons beleid rondom de geformuleerde Key Performance Indicators aanscherpen. Een voorbeeld daarvan is het energielabel voor gebouwen. Banken nemen bijvoorbeeld sinds dit jaar het energielabel mee in de waardebeoordeling en hypotheekaanvragen. Het gevolg is dat vastgoed met een laag label in waarde daalt. Dit moeten wij ook meenemen in de waardebeoordeling van onze vastgoedbeleggingen.

Klimaat & energietransitie

SPMS merkt klimaatverandering, en in het verlengde daarvan de energietransitie, als één van de drie duurzaamheidsthema's aan. Klimaatverandering vormt een ongekende uitdaging, zowel in maatschappelijke als financiële zin. We houden er rekening mee dat de waarde van beleggingen daalt, onder andere als gevolg van:

- Fysieke schade door een toename van extreem weer en overstromingen
- Transitierisico's door hogere bedrijfskosten, CO₂-belastingen en risico op zogenaamde stranded assets (waardeloos geworden activa);
- Adaptatiekosten door te moeten beleggen in andere categorieën en/of regio's of door kosten van beschermingsmaatregelen.

Uitstoot CO₂

Tijdens gesprekken sporen we bedrijven aan om:

- Productieprocessen te veranderen die gepaard gaan met veel CO₂-uitstoot
- Te stoppen met kapitaalverschaffing aan CO₂-intensieve activiteiten of deze sterk te verminderen (voorkomen negatieve impact)
- Kapitaal te verschaffen voor de energietransitie en/of energiebesparing (positieve impact)

We geven invulling aan het thema klimaat door:

- Doelstellingen vast te stellen om de broeikasgasuitstoot te verminderen
- Jaarlijks de broeikasgasuitstoot van de portefeuille te meten
- Klimaatrisico's waar mogelijk vast te stellen en te meten
- Sectoren die veel broeikasgassen uitstoten, zoals kolenmijnen en teerzandolie, uit te sluiten
- Een Climate Transition Benchmark (CTB) te hanteren bij bepaalde beleggingen

CO₂ Reductie

In deze tabel is te zien dat SPMS haar reductiedoelstelling voor 2025, namelijk -16% ten opzichte van 2019, al in 2022 heeft behaald. De ambitieuze doelstelling voor 2030, namelijk -50% ten opzichte van 2019, is in zicht.

	2019	2020	2021	2022	2023
Gefinancierde uitstoot (in tonnen)	486.690,29	491.818,15	415.716,47	302.290,00	275.294,90
Uitstoot-reductie	0	1,1%	-14,6%	-37,9%	-43,4%

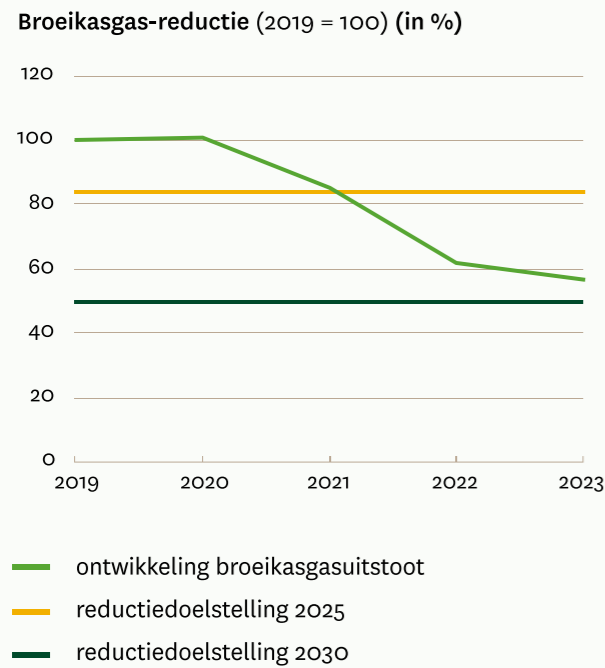
- Aan te sluiten bij collectieve engagement-initiatieven zoals Climate Action 100+ om de transparantie rondom CO₂-rapportage, de formulering van klimaatstrategieën en aandacht voor klimaatrisico's in het risicomangement door bedrijven te stimuleren
- Mee te stemmen met aandeelhoudersresoluties die maatregelen tegen klimaatverandering voorstaan.
- Kapitaal te verschaffen ten behoeve van energiebesparing en de energietransitie.
- Beleggingsmanagers te verplichten om klimaatrisico's mee te nemen in hun beleggingsproces en hier jaarlijks op te toetsen

Door bovengenoemde maatregelen is de CO₂-uitstoot en CO₂-intensiteit (uitstoot per belegde euro) van de beleggingsportefeuille gedaald. Sinds 2023 meten we ook de broeikasgasuitstoot van de vastgoedportefeuille.

Wilt u meer weten over hoe SPMS de CO₂-uitstoot van zijn beleggingsportefeuille meet? Kijk dan op [onze website](#).

In de tabel hieronder ziet u de sinds 2019 gerealiseerde CO₂-reductie binnen de beleggingsportefeuille ofwel de reductie in de 'gefinancierde uitstoot'. Dit is de vermindering van de CO₂-uitstoot die direct voorkomt uit de bedrijfsactiviteiten van de ondernemingen waarin wordt belegd (scope 1). En de CO₂-uitstoot die samenhangt met de energie en warmte die bedrijven inkopen om hun producten of diensten te leveren (scope 2).

Reductie in broeikasgasuitstoot

De daling in 2023 wordt vooral veroorzaakt doordat we in de aandelenregio's Noord-Amerika en Azie-Pacific (onder andere Japan en Australië) zijn gaan beleggen in minder CO2-intensieve bedrijven aan de hand van de eerder genoemde Climate Transition Benchmark.

De vastgoedportefeuille is een belangrijke bron van CO2-uitstoot. Daarnaast staat de vastgoedsector in het bijzonder bloot aan klimaatrisico's, zoals schade door extreem weer of zeespiegelstijging en waardevermindering van energie-onzuinige panden. Om die reden schenken we extra aandacht aan verduurzaming binnen deze sector.

Een veel gebruikte maatstaf bij vastgoedfondsen is de GRESB-rating waarbij aspecten zoals energiezuinigheid, broeikasgasuitstoot en watergebruik worden gemeten.

Maar ook zaken als het gebruik van duurzaamheidscertificering en aandacht voor duurzaamheid binnen het risicomanagement en het algemene management. 5 is de hoogste duurzaamheidsscore en 1 de laagste. Meer dan de helft van de vastgoedportefeuille heeft een goede duurzaamheidsscore (4 of hoger). Dat betekent dat er nog verdere verduurzaming binnen de portefeuille dient plaats te vinden.

Duurzaamheid binnen vastgoedportefeuille

Per vastgoedfonds kijken we ook naar de vorderingen op het gebied van vermindering van energiegebruik en CO2-uitstoot en het gebruik van energielabels en duurzaamheidscertificeringen. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is een goede datadekking, uitgedrukt in het percentage van het vloeroppervlak waarin de vastgoedfondsen zijn belegd. SPMS streeft naar een datadekking van 100%. Dit betekent dat we 100% inzicht hebben in hoe duurzaam een bepaalde belegging is. Een datadekking van 100% wordt door een aantal vastgoedfondsen al (nagenoeg) behaald.

In de tabel op de volgende pagina ziet u de prestaties van de vastgoedfondsen. Bij een aantal fondsen is er sprake van een stijging in energiegebruik en CO2-uitstoot doordat zij aanvullende vastgoedobjecten hebben aangekocht. Om dit te compenseren kijken de fondsen naar (veranderingen in) de energie- en CO2-intensiteit. In 2023 hebben we dit voor het eerst gemeten. Daarom kunnen we pas vanaf 2024 een vergelijking maken om te bekijken of de energie- en CO2-intensiteit afneemt.

Duurzaamheidsprestaties vastgoedfondsen

Vastgoedfonds	% vloeroppervlak met energielabel	% vloeroppervlak met duurzaamheids-certificering	Energieverbruik		CO2-uitstoot		
			Dekking vloeroppervlak	jaarlijkse verandering	aandeel gebruik duurzame energie	Dekking vloeroppervlak	jaarlijkse verandering
Amvest Residential Core Fund	99%	34%	95%	-5%	21%	95%	-20%
CBRE Dutch Retail Fund	77%	73%	77%	-8%	24%	84%	-21%
CBRE Pan European Core Fund	73%	41%	92%	-9%	37%	97%	-6%
Charter Hall Prime Industrial Fund	0%	82%	66%	-2%	30%	76%	-6%
Charter Hall Prime Office Fund	96%	100%	94%	1%	60%	94%	1%
CIM Fund III	51%	37%	43%	9%	0%	43%	7%
Nuveen European Outlet Mall Fund	90%	88%	63%	16%	32%	63%	6%
Goodman European Partnership	38%	38%	82%	-11%	17%	82%	-10%
Invesco Real Estate Asia Fund	82%	26%	93%	2%	4%	93%	4%
LaSalle Encore+	100%	95%	92%	-9%	28%	89%	-15%
Lion Properties Fund	53%	23%	51%	-6%	31%	54%	-10%
MetLife Core Property Fund	27%	19%	45%	4%	73%	45%	6%
PATRIZIA Living Cities Residential Fund	100%	11%	62%	7%	29%	93%	4%
Prologis Targeted U.S. Logistics Fund	38%	0%	19%	8%	19%	19%	18%
Cortland Growth and Income Fund	100%	0%	95%	34%	0%	83%	40%
Lion Industrial Trust	38%	3%	31%	-2%	5%	33%	-10%
Northern Horizon Aged Care & Social Infrastructure Fund	97%	24%	100%	4%	16%	100%	-10%
Totaal	62%	34%	68%	-3%	22%	70%	-3%

Net Zero Asset Owner Alliance

SPMS heeft zich aangesloten bij de Net Zero Asset Owner Alliance (NZAOA). Deze coalitie van beleggers wil de uitstoot van broeikasgassen tot 0 terugdringen in 2050. Doel is om fysieke klimaatrisico's tegen te gaan, weerbaarheid te vergroten (adaptatie) en tussentijdse financiële risico's (transitierisico's) te beheersen.

Een belangrijk uitgangspunt van deelname aan de NZAOA is dat beleggers niet alleen proberen binnen hun beleggingsportefeuille vorderingen te maken, maar ook in een bredere maatschappelijke context. In dit kader sloten we ons aan bij het Climate Action 100+ Engagement initiatief.

Deelnemers aan dit initiatief voeren gesprekken met 167 bedrijven die cruciaal zijn voor de overgang naar een koolstofarme wereldeconomie. Deze bedrijven zijn de grootste uitstoters van broeikasgassen en bevinden zich overwegend in de olie- en gasindustrie, staalproductie, cementproductie en automobielenindustrie.

Energie- en broeikasintensiteit vastgoedfondsen

	Energie-intensiteit (KwH/m ²)	Broeikasgas-intensiteit (kg/m ²)
Amvest Residential Core Fund	92.7	21.6
CBRE Dutch Retail Fund	174.6	46.8
CBRE Pan European Core Fund	105.4	24.2
Charter Hall Prime Industrial Fund	88.2	61.1
Charter Hall Prime Office Fund	105.4	71.3
CIM Fund III	344.8	110.1
Nuveen European Outlet Mall Fund	135.2	34.9
Goodman European Partnership	0.0	0.0
Invesco Real Estate Asia Fund	71.9	33.8
LaSalle Encore+	108.3	26.4
Lion Properties Fund	106.2	23.2
MetLife Core Property Fund	132.3	44.7
PATRIZIA Living Cities Residential Fund	118.2	10.3
Prologis Targeted U.S. Logistics Fund	161.8	62.0
Cortland Growth and Income Fund	82.4	38.9
Lion Industrial Trust	45.2	12.9
Northern Horizon Aged Care & Social Infrastructure Fund	117.5	8.9

In 2023 hebben we bij 15 van de 17 vastgoedfondsen voor de eerste keer fysieke klimaatrisico's in kaart gebracht. Daaruit blijkt dat een groot deel van de portefeuille blootstaat aan orkaanrisico, bosbranden en overstromingsrisico's, alhoewel de risico's in de meeste gevallen als 'laag' zijn aangemerkt. Wel bestaat er een relatief hoog risico op schade door

kustoverstromingen, bijvoorbeeld door zeespiegelstijging. Door deze analyse krijgen we beter inzicht in welke gebieden en/of vastgoedfondsen we minder kunnen gaan beleggen in de toekomst. Of waar we alleen in beleggen als er sprake is van een korting om de aanwezige risico's (voldoende) te compenseren.

Blootstelling van portefeuille naar (in termen van waarde)	Rivier- Kust-					
	Koudestress	Hittestress	overstromingen	overstromingen	Orkanen	Bosbranden
Hoog risico	3%	2%	9%	15%	7%	3%
Midden risico	7%	9%	8%	7%	4%	6%
Laag risico	26%	29%	26%	15%	34%	38%
Totaal	36%	40%	42%	37%	46%	48%

Interview met Vicki Bakhshi

'We zien de energietransitie rooskleurig in'

Vicki Bakhshi, Klimaatstrateeg

Vicki werkt sinds 2006 voor Columbia Threadneedle Investments (CTI) en haar voorgangers BMO en F&C Asset management. Ze geeft binnen het bedrijf advies rondom klimaatverandering en de implementatie van de Net Zero doelstellingen. Voor 2006 was ze onder meer beleidsadviseur klimaatverandering van het kabinet van Tony Blair. Vicki is daarnaast betrokken bij een aantal werkgroepen van institutionele beleggers rondom klimaatverandering.

CTI is een wereldwijd opererende vermogensbeheerder met in totaal ruim 550 miljard euro onder beheer. Ze hebben veel ervaring op het vlak van engagement en stemmen. Momenteel nemen meer dan 50 grote klanten deel aan hun Responsible Engagement Overlay-programma (REO®), waaronder SPMS. Het doel van REO® is om direct bedrijven in de beleggingsportefeuille aan te spreken.

Welke resultaten hebben jullie tot nu toe behaald?

"Steeds meer bedrijven stellen klimaatdoelen en maken openbaar hoeveel ze uitstoten. Dat is deels te danken aan engagement door investeerders. Maar zeker ook aan betere rapportages zoals aanbevolen door de TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) en verscherpte regelgeving."

"Voorheen ontbrak vaak de informatie waarmee analisten kunnen beoordelen hoe geloofwaardig de klimaatdoelen van een bedrijf zijn. De afgelopen twee jaar is dit sterk verbeterd. Steeds meer bedrijven in de olie- en gassector geven gedetailleerd weer hoeveel geld ze uitgeven aan het koolstofvrij en duurzamer maken van hun productie."

"Een zelf ontwikkelde 'Net zero-tool' helpt ons bij engagement richting bedrijven. Het systeem analyseert data uit meerdere bronnen om bedrijven beter te kunnen beoordelen. Er wordt gekeken naar doelstellingen, mate van openheid, strategie en hoe een bedrijf bestuurd wordt. Zo kunnen we zien welke bedrijven een groot risico lopen tijdens de energietransitie."

Bracht jullie werk nog belangrijke nieuwe zaken aan het licht?

“We voeren voortdurend gesprekken met de auto-industrie en energiebedrijven. Daaruit blijkt hoe belangrijk mineralen zijn voor het slagen van de energietransitie. De vraag naar koper, nikkel, kobalt en lithium is enorm toegenomen. Willen we de doelen in het Klimaatakkoord van Parijs halen, dan zullen we nog vier keer zoveel mineralen nodig hebben. We praten met producenten en consumenten om te zien wat de knelpunten in de keten zijn. Daarnaast kijken we naar de bredere klimaatrisico's voor de arbeidsmarkt, de gemeenschap, het waterverbruik en de biodiversiteit.”

Tijdens onze gesprekken stuiten we eveneens op interessante innovaties. Van een aantal projecten werden we echt enthousiast. Bijvoorbeeld van het gebruik van Artificial Intelligence en big data om uitstoot te meten en onder controle te houden. Of de ontwikkeling van nieuwe batterijen met een beter bereik en meer capaciteit. Ook wordt er steeds meer geïnvesteerd in de opslag van CO₂.

Welke sectoren hebben de beste mogelijkheden om over te schakelen naar hernieuwbare oplossingen en voor welke sectoren wordt dat heel lastig?

“Bij opwekking van elektriciteit zijn we goed op weg met de transitie. Meer dan de helft van de productie in ontwikkelde landen was in 2023 CO₂-arm. Dat is nucleair en duurzaam samen. De technologie is beschikbaar. Zolang we voor voldoende mogelijkheden zorgen om de hernieuwbare energie op te slaan, hebben we er vertrouwen in dat de huidige trend zich voortzet.”

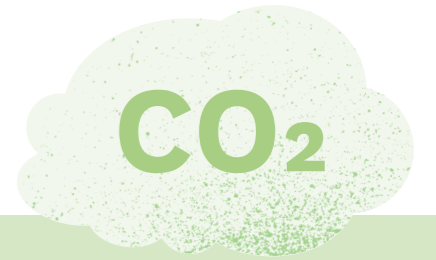
“We zien ook een enorme versnelling in de productie van elektrische voertuigen. Dat biedt perspectief voor het koolstofvrij maken van het wegvervoer de komende 20 jaar.”

“Sommige industrieën zijn echter moeilijk te verduurzamen. We deden onderzoek naar cement, waar we de uitstoot van broeikasgassen moeten opvangen en opslaan. Ook de scheep-

en luchtvaart staan voor een grote uitdaging. Maar hier zijn oplossingen binnen handbereik.”

Daarnaast moeten we niet vergeten dat ongeveer een kwart van de wereldwijde uitstoot komt door veranderingen in landgebruik en de landbouwsector. Hier hebben we nog nauwelijks grip op gekregen.”

“We zien de energietransitie rooskleurig in de komende 20 jaar. De druk om klimaatneutraal te worden, heeft ons meer innovatie opgeleverd dan we 20 jaar geleden hadden gedacht.”

CO₂-afbouwstrategie van RWE

RWE zorgt voor de opwekking, transmissie en distributie van elektriciteit. De Duitse onderneming heeft als een van de laatste Europese nutsbedrijven nog belangen in kolenmijnen. RWE heeft doelen vastgelegd om de CO₂-uitstoot te verminderen. De nadruk van ons engagement ligt dan ook op de CO₂-afbouwstrategie waarmee deze doelen zouden moeten worden bereikt.

We hebben met RWE gesproken over de tijdslijnen voor de uitfasering van kolen. En de opvang, opslag en het gebruik van CO₂. Ook hadden we het over de klimaatcomponent

van de beloning van de bedrijfstop en de geboekte voortgang richting de streefdoelen voor duurzame energie. RWE bevestigde dat een uitfasering van kolen in 2030 is afgesproken (was voorheen 2038).

Belangrijke factor is de politieke onzekerheid over de steun voor waterstofklare, gasgestookte fabrieken om dit mogelijk te maken. De noodmaatregelen en -herzieningen van de EU-richtlijn over hernieuwbare energie moeten de vergunningsprocedure voor duurzame energie versnellen. Daarmee zou RWE de doelen kunnen halen.

Steunen van aandeelhouders-resoluties bij Shell en Chevron

We laten ook onze stem gelden op diverse aandeelhoudersvergaderingen. Zo steunden we resoluties bij Shell en Chevron.

Shell vroeg haar aandeelhouders ook in 2023 in te stemmen met zijn Energie Transitie Voortgangsrapport. Hierin legt het bedrijf uit welke stappen het zet om tot een CO₂-uitstoot van 0 te komen. Wij hebben ons onthouden van stemming. Hiermee geven we het signaal af dat we de voortdurende inspanningen van het bedrijf op weg naar 'net zero' waarderen. Maar ook dat we ons zorgen maken dat de tussentijdse doelstellingen niet zullen leiden tot vermindering van de uitstoot die nodig is om aan te sluiten bij een 1,5°C-scenario (80% heeft 'voor' gestemd).

Het aandeelhouderscollectief Follow This diende een voorstel in waarin zij Shell vroegen om doelen te stellen voor de CO₂-uitstoot die wordt veroorzaakt door het gebruik van olie en gas die Shell verkoopt aan consumenten, bedrijven en overheden. Deze uitstoot staat ook wel bekend als de zogenaamde scope 3 uitstoot (indirecte uitstoot). Dit type uitstoot is bij olie- en gasbedrijven zeer groot.

Deze doelen moeten in lijn zijn met de CO₂-reductie die nodig is om de wereldwijde temperatuurstijging te beperken tot ruim onder de 2 graden, het liefst tot 1,5 graden. Wij hebben voor het voorstel gestemd (20% heeft 'voor' gestemd).

Chevron

Ook bij het Amerikaanse oliebedrijf Chevron stemden we 'voor' een aandeelhoudersvoorstel. Chevron heeft reductiedoelen op de middellange termijn voor de scope 3 uitstoot. In het aandeelhoudersvoorstel werd gevraagd om deze doelstelling in lijn te brengen met de CO₂-vermindering die nodig is om de wereldwijde temperatuurstijging te beperken tot ruim onder de 2 graden, het liefst tot 1,5 graden.

Daarnaast hebben we tegen de herbenoeming gestemd van de voorzitter van de duurzaamheidscommissie van het bestuur van Chevron. Dit vanwege het ontbreken van CO₂ reductiedoelen die ook de uitstoot van het gebruik van de door Chevron verkochte olie en gas meenemen (de eerdergenoemde scope 3 uitstoot).

Biodiversiteit

We lieten in 2023 uitvoerig onderzoek doen naar de effecten van biodiversiteitsverlies, zowel in maatschappelijke als financiële zin.

De uitkomsten hiervan zijn:

- Biodiversiteitsverlies gaat gepaard met het verlies van zogenaamde ecosysteemdiensten, zoals bestuiving van gewassen, waterzuivering, klimaatregulatie, luchtzuivering en het vasthouden van bodems
- Door dit verlies kunnen fysieke risico's optreden, zoals een verminderde productiviteit (bijvoorbeeld in de landbouw) of productieverstoringen in leveringsketens. Dit is een financieel risico
- Ook kunnen transitierisico's optreden, zoals geboden en verboden vanuit wet- en regelgeving die biodiversiteitsverlies tegengaan of rechtszaken vanuit benadeelden (bijvoorbeeld bij ernstige vervuiling). Dit is ook een financieel risico
- Biodiversiteitsverlies treedt vooral op door een veranderd landgebruik (bijvoorbeeld voor landbouw en bouwwerkzaamheden), directe exploitatie (bijvoorbeeld bij mijnbouw en visserij), vervuiling (bijvoorbeeld in de chemische sector) of verstoring (bijvoorbeeld bij koeling van energiecentrales)
- Bij deze factoren speelt water een belangrijke indirecte rol. Zo hebben activiteiten in de mijnbouw en in de chemische en farmaceutische industrie vaak veel water nodig en/of gaan ze gepaard met watervervuiling door lozingen van afvalstoffen

Taskforce voor natuurgerelateerde financiële openbaarmakingen

De Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD) ontwikkelde een reeks rapportagestandaarden en richtlijnen. Deze moedigen het bedrijfsleven en de financiële sector aan om hun natuurgerelateerde afhankelijkheden, gevolgen, risico's en kansen te beoordelen, rapporteren en ernaar te handelen.

De aanbevelingen en richtlijnen zullen bedrijven en financiële instellingen in staat stellen om de effecten op de natuur te integreren in de besluitvorming. Ons doel is een verschuiving van geldstromen, weg van natuurnegatieve uitkomsten richting natuurpositieve uitkomsten, in lijn met het Global Biodiversity Network.

Gerichtere engagement

De onderzoeken hebben duidelijk gemaakt in welke sector de grootste biodiversiteitsrisico's bestaan. Op basis hiervan voeren we onze engagementinspanningen gericht uit, door deze te concentreren op de sectoren met de grootste risico's.

SPMS hoopt hierdoor ook de kennis te verbeteren van de prestaties van individuele bedrijven als het gaat om biodiversiteit. Marktbrede rapportagestandaarden op het gebied van biodiversiteitsrisico's van de Taskforce on Nature Related Disclosures (TNFD) dragen hier verder aan bij. Een volgende stap is om binnen de sectoren met een hoog risico een beter onderscheid te maken tussen individuele bedrijven. We verwachten van onze beleggingsmanagers op termijn ook een dergelijke aanpak. Op deze manier kunnen we het thema biodiversiteit integreren in het beleggingsproces.

Waterzuivering

We onderzoeken bij de impactbeleggingen of investeringen in waterzuivering zinvol zijn. Hierdoor kunnen (renderende) activiteiten binnen de sectoren met een hoog risico doorgaan. In sommige gevallen kan zelfs (renderend) mineralen gewonnen worden uit afvalwater. Investerings in waterinfrastructuur vinden we daarom ook interessant, ook met oog op het borgen van een goede gezondheid (schoon drinkwater) en biodiversiteit (tegengaan watervervuiling).

Impact beleggen

Voor een positieve impact kiest SPMS voor beleggingen die naast een financieel rendement ook bewust een gunstige invloed hebben op de maatschappij. Met deze beleggingen gaan we een stap verder dan maatschappelijk verantwoord beleggen. Het doel van de beleggingen moet namelijk mede een verbetering van duurzaamheid zijn.

Eind 2025 wil SPMS minimaal 10% van haar vermogen onderbrengen in deze zogenoemde impactbeleggingen. Bij deze impactbeleggingen kijken we over de volle breedte naar de mogelijkheden. Maar het ligt voor de hand dat klimaat en volksgezondheid bijzondere aandacht hebben.

2025 minimaal
10%

TotalEnergies

TotalEnergies heeft in 2020 als een van de eerste energiebedrijven een CO₂-reductiedoelstelling voor het gebruik van de geproduceerde olie en gas (scope 3) geformuleerd. Dit heeft betrekking op de uitstoot door het gebruik van olie en gas die TotalEnergies verkoopt aan bedrijven, overheden en consumenten. Door een verschil van aanpak in Europa en de rest van de wereld, is de strategie van TotalEnergies echter onduidelijk.

De rapportage over de toekomstige energiemix en de investeringen in groene en niet-groene activa werd geleidelijk duidelijker door gesprekken met het bedrijf. TotalEnergies scherpste bovendien in 2023 de tussentijdse doelen aan. Ondanks deze verbeteringen is de strategie nog steeds niet in lijn met wat nodig is om de wereldwijde temperatuurstijging te beperken tot 1,5 graad. Dit komt hoofdzakelijk door het ontbreken van absolute uitstootreducties.

Carbon Tracker, een op energie gerichte financiële NGO, heeft de aandacht gevestigd op diverse projecten van TotalEnergies die niet passen bij geloofwaardige scenario's waarin de temperatuurstijging wordt beperkt. Voorbeelden zijn de investeringen in uitbreidingen van olie- en gasvelden in Oeganda, Angola en Noorwegen.

TotalEnergies is specifiek aangesproken op het project in Oeganda en gewezen op de beloften over overleg met lokale gemeenschappen en de bescherming van biodiversiteit. We maken ons ook zorgen over het plan om zogenoemde 'Nature-based solutions' (het planten van bomen om CO₂-reductie te realiseren of te compenseren) aanzienlijk uit te breiden. We hebben namelijk twijfels over hoe blijvend en effectief deze maatregelen zijn.

Met de projecten die de gasproductie verhogen, verwachten we dat TotalEnergies in 2030 uitgroeit tot de grootste producent van fossiele brandstoffen in Europa. De investeringen in duurzame energie zullen in 2030 naar schatting een derde van de totale investeringen bedragen.

Daarmee blijft het bedrijf achter bij BP, Shell en Equinor. Die mikken allemaal op 50% in 2030. We blijven TotalEnergies aanspreken op het versterken van de strategie en investeringen. Inclusief het gelijktrekken van de acties in Europa en elders en een verantwoorde uitvoering van CO₂-compensatieplannen vanuit het perspectief van klimaat, natuur en gemeenschap.

Biodiversiteit in onze beleggingsstrategie

Wie is Emily McGlynn?

Dr. Emily McGlynn is econoom, gespecialiseerd in klimaat, energie en milieubeleid. Ze werkt bij BlackRock. Deze vermogensbeheerder is adviseur en beleggingsbeheerder van SPMS. Als Director of Climate and Sustainability Research ondersteunt ze SPMS bij haar duurzame beleggingsdoelen. Daarbij maakt ze gebruik van modellen en data-analyse. Zo helpt BlackRock SPMS onder meer om te begrijpen welke rol biodiversiteit speelt in haar beleggingsstrategie.

“Biodiversiteit kan invloed hebben op het rendement van SPMS. Het is een belangrijke maatstaf voor de verscheidenheid en veerkracht van onze natuur en onze natuurlijke hulpbronnen die nodig zijn voor de economische productie”, zegt Emily McGlynn, Director of Climate and Sustainability Research bij vermogensbeheerder BlackRock. Dat levert risico’s op, maar óók kansen.

Waarom is biodiversiteit belangrijk voor de beleggingsportefeuille van SPMS?

“Biodiversiteit en andere natuurgerelateerde factoren leveren voor beleggingsportefeuilles risico’s op. Maar ook kansen. Dat heeft invloed op het rendement. Als adviseur en beleggingsbeheerder van SPMS willen we die risico’s en kansen zo goed mogelijk in kaart brengen. Zo kunnen we SPMS helpen haar duurzame doelstellingen te realiseren.”

Hoe pakt BlackRock dit aan?

“We analyseren risico’s en kansen rond natuur en biodiversiteit wereldwijd en volgen de ontwikkeling ervan. Daarvoor zijn gedetailleerde onderzoeken en geavanceerde analysetools nodig. Daarnaast zetten we ons in door ‘stewardship’. We nemen geregeld contact op met de

bedrijven waarin we beleggen. Zo houden we een vinger aan de pols over de manier waarop ze met duurzaamheid omgaan.”

Wat voor databronnen en maatstaven gebruik je hierbij?

“Als het om biodiversiteit gaat, zijn er steeds meer financiële cijfers beschikbaar. Bij BlackRock onderzochten we de laatste jaren tientallen van dit soort

impact op de natuur. Daarom heeft BlackRock zich in 2021 aangesloten bij de Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD). Die bevordert meer vergelijkbare rapportages. Dat moet beleggers meer inzicht geven in hoe bedrijven omgaan met risico’s die te maken hebben met zogeheten natuurlijk kapitaal en hoe ze hun strategie aanpassen om deze risico’s te beperken.”

Met gedetailleerdere rapportages kun je de impact op duurzaamheid van bedrijven evalueren.

databronnen. Onder meer maatstaven voor de ‘biodiversiteitsvoetafdruk’. Dat is de impact van een bedrijf op de biodiversiteit. Denk aan vervuiling en grondstoffengebruik, de fysieke aanwezigheid van het bedrijf op specifieke locaties en het bedrijfsmodel. Of, het gebruik van biodiversiteitscores en filters om bedrijven in sectoren met een grote impact uit te sluiten.”

“Maar het beoordelen van risico’s blijft lastig. Bijvoorbeeld omdat de maatstaven nog weinig gebruik maken van informatie over de fysieke locatie van alle bezittingen van een bedrijf of over toeleveringsketens. Of omdat biodiversiteitsrisico’s vaak toegerekend worden aan hele sectoren of subsectoren en niet aan individuele bedrijven. Bovendien wordt nog weinig het verband gelegd tussen de afhankelijkheid van natuurlijk kapitaal, zoals (drink-)water, hout, landbouwproducten, en de financiële prestaties van individuele bedrijven.”

Hoe bepalen jullie de kwaliteit van de data die er wel zijn?

“Beursgenoteerde ondernemingen rapporteren nog steeds weinig over hun

“Daarnaast verwachten we meer en betere data te krijgen door de verplichte duurzaamheidsrapportage van de Europese Unie. Dit is in het kader van de Corporate Sustainability Reporting Directive.”

Waarom is de rapportage van bedrijven zo belangrijk?

“Met gedetailleerdere rapportages kun je de impact op duurzaamheid van bedrijven evalueren. Denk aan de uitstoot van broeikasgassen en luchtvervuiling. Of de impact van bedrijven op de biodiversiteit vaststellen op basis van modellen voor de hele sector. Als we meer en beter vergelijkbare informatie hebben, kunnen we complexere modellen ontwikkelen voor alle mogelijke beleggingen.”

Kun je al iets zeggen over de impact van de beleggingen van SPMS op biodiversiteit?

“We maken bij BlackRock gebruik van de ENCORE-database, die door het VN-Milieuprogramma en de Natural Capital Finance Alliance is opgezet. De Nederlandsche Bank en de TNFD gebruiken deze database ook. Daarmee

meten we hoeveel een portefeuille met beleggingen wordt blootgesteld aan sectoren die grote impact hebben op de natuur (natuurlijk kapitaal) en de biodiversiteit. Deze database kan inzicht geven in mogelijke risico’s.”

“Op deze manier hebben we ook de beleggingsportefeuille van SPMS tegen het licht gehouden. De uitkomst was dat deze portefeuille minder afhankelijk is van natuurlijk kapitaal dan haar benchmark en ook minder impact heeft op de natuur. Dat is een positief teken.”

“De analyse laat verder zien dat sectoren als elektriciteitsbedrijven en mijnbouw het meest (financieel) afhankelijk zijn van ecosysteemdiensten (zoals oppervlaktewater). En verder dat investeringen in sectoren als farmacie, halfgeleiders en vastgoed de grootste impact hebben op het verlies aan biodiversiteit. Een uitsplitsing van beleggingen naar specifieke ecosysteemdiensten (zoals de beschikbaarheid van oppervlaktewater) en impactkanalen (zoals productie van afval) kan aanknopingspunten bieden om te bepalen welke gebieden prioriteit moeten krijgen en waar vervolgactie nodig is.”

Welke instrumenten zou je in de toekomst willen hebben om de impact van de beleggingen van SPMS op de biodiversiteit te meten?

“De grootste verbetering zou zijn als we meer inzicht krijgen in de financiële effecten van biodiversiteitsrisico’s voor individuele bedrijven. Dat betekent dat we precies kunnen aanwijzen welke biodiversiteitsaspecten op een bepaald moment de grootste invloed hebben op de marktwaarde van bedrijven. En ook: welke waarschijnlijk in de toekomst van invloed zullen zijn. Hoe beter we die risico’s in kaart kunnen brengen, des te beter kunnen we ook de invloed van de beleggingsportefeuille op de biodiversiteit meten en SPMS helpen om die invloed te verkleinen.”

Gezondheidszorg

Ook goede en betaalbare gezondheidszorg is een speerpunt binnen ons Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid. SPMS-deelnemers hechten belang aan dit thema, blijkt uit diverse onderzoeken. Het thema goede en betaalbare gezondheidszorg vormt zowel in (vergrijzende) ontwikkelde landen als opkomende landen een uitdaging. Onze beleggingen kunnen hier op diverse manieren aan bijdragen.

Access to Medicine

Door dialoog kan de toegang tot producten en diensten binnen de gezondheidszorg verbeteren. Daarom ondersteunen we het Access to Medicine-initiatief.

Access to Medicine verschaft daarnaast kapitaal aan bedrijven die nieuwe medicijnen, therapieën of diagnostische methoden ontwikkelen. Verder beleggen we in vastgoed waarvan aanbieders van gezondheidszorg gebruikmaken.

Engagement met Moderna

Aan het begin van de coronapandemie was er bij Moderna maar beperkt aandacht voor materiële ESG-kwesties. Inmiddels ligt er een ambitieuze strategie en wordt transparantie over de uitvoering daarvan beloofd. Een rechtvaardige toegang tot het coronavaccin is voor beleggers een speerpunt, vooral als het gaat om minder rijke landen. Moderna is open over de problemen bij de levering van het vaccin. En zegt toe in deze landen geen patent af te dwingen, het mRNA-technologieplatform open te stellen voor onderzoekspartners en te investeren in een productiefaciliteit in Kenia.

Nadat Moderna tijdens de pandemie is aangesproken, zijn 650 miljoen doses geleverd aan deze minder rijke landen. Moderna was bij aanvang van de pandemie maar beperkt bereid om met beleggers te spreken. Dat is het afgelopen

Engagement met GSK

GSK produceert geneesmiddelen en vaccins. Sinds dit jaar moet de farmaceutische sector rekening houden met diversiteit bij klinisch onderzoek. Bijvoorbeeld vanwege de verschillende effecten van medicijnen op mannen en vrouwen. We spreken met GSK om erachter te komen wat dit bedrijf hieraan doet.

GSK benadrukt dat de financiële gevolgen van een verkeerde aanpak groot zijn, maar ziet dit ook als een essentieel onderdeel van de ambitie om eind 2030 2,5 miljard patiënten te bedienen. We hebben onder meer gesproken over hun samenwerking met patiëntenverenigingen voor een betere evaluatie en meer begrip voor wat de patiënt nodig heeft.

Tot slot geeft GSK meer inzicht in de samenwerking met Contract Research Operations (CRO's) die betrokken zijn bij klinische testen. GSK werkt niet langer samen met CRO's die niets doen om de diversiteit in klinisch onderzoek te verbeteren.

GSK heeft als doel om in 2023 in 100% van de klinische onderzoeken in de laatste testfase proactief en gepast diverse deelnemers in te zetten, conform de epidemiologie van de ziekte. We blijven monitoren of er gevolg wordt gegeven aan deze doelstelling.

jaar flink verbeterd. Het bedrijf is transparanter over tekortkomingen en implementatie. Wat de toegang tot geneesmiddelen betreft geeft het huidige programma blijk van leiderschap.

Het concern groeit nog altijd snel en verschaft kapitaal aan bedrijven die nieuwe medicijnen, therapieën of diagnostische methoden ontwikkelen. Ook belegt Moderna in vastgoed waarvan aanbieders van gezondheidszorg gebruik kunnen maken.

We houden contact met Moderna om verdere duurzaamheidsontwikkeling te stimuleren en te volgen.

Interview met Northern Horizon Nordic Aged Care Fund

‘Beleggingen SPMS dragen bij aan de gezondheid en het welzijn van mensen’

SPMS belegt onder andere in het Northern Horizon Nordic Aged Care Fund. “Door deze investering draagt SPMS bij aan de gezondheid en het welzijn van inwoners in Scandinavische landen”, vertellen Andrew Smith, Justas Zlatkauskas en Vilma Pasanen van vastgoedfondsmanager Northern Horizon.

Northern Horizon Nordic Aged Care Fund

Het Northern Horizon Nordic Aged Care Fund investeert in Zweden, Finland en Denemarken in (doorgaans nieuwe) gebouwen die gebruikt worden voor meerdere vormen van zorg. Denk daarbij aan verpleeghuizen, beschermd wonen voor verstandelijk gehandicapten en kinderopvangcentra. Het Northern Horizon Nordic Aged Care Fund verleent deze zorg niet zelf. De gebouwen worden verhuurd aan private en publieke zorginstellingen.

Functies

Andrew Smith is partner van Northern Horizon en belast met het aantrekken van kapitaal om te kunnen investeren in (nieuwe) panden. Justas Zlatkauskas beheert de portefeuille van panden en Vilma Pasanen is manager duurzaamheid.

Waarom investeert Northern Horizon in vastgoed voor maatschappelijke doeleinden?

“Allereerst was er vraag vanuit de markt zelf. In Scandinavië verwachten mensen veel van publieke diensten zoals het onderwijs, de kinderopvang en de ouderenzorg. Inwoners van deze landen betalen relatief veel belasting. Ze hebben veel vertrouwen in de overheid, maar ook hoge verwachtingen. Door demografische ontwikkelingen en de vergrijzing werd de financiële slagkracht van overheden steeds minder.”

“Toen de zorgmarkt in 2007 langzaam werd geprivatiseerd, zijn we in gesprek gegaan met lokale autoriteiten over

hun behoefte. Op basis daarvan zijn we vervolgens koop- en huuropties voor zorgfaciliteiten gaan aanbieden. Ons initiatief leidde uiteindelijk op grotere schaal tot partnerschappen tussen commerciële exploitanten, investeringsmaatschappijen en lokale overheden.”

“Vanuit financieel oogpunt zijn het interessante investeringen. De verhouding tussen het risico en het rendement is goed, zeker als je dit vergelijkt met ander vastgoed. Daarnaast zijn al onze zorgpanden om te bouwen tot woningen.”

“Bovendien vinden we impactbeleggingen en duurzaamheid belangrijk. Met onze investeringen kunnen overheden een cruciale behoefte vervullen. Ons team bestaat voornamelijk uit lokale mensen die diepgeworteld zijn in de gemeenschap. Ze dragen bij aan onze investeringsstrategie. Maar vinden het tegelijkertijd ook belangrijk zich in te zetten voor de buurt en het welzijn van hun omgeving.”

Hoe zorgen jullie voor een goed rendement bij dit soort investeringen?

“We kijken onder andere naar de reputatie van de huurder. We gaan alleen in zee met betrouwbare en toonaangevende zorgaanbieders.”

“Daarnaast investeren we alleen in nieuwe of gerenoveerde panden die voldoen aan de meest recente regelgeving. Zodat de bewoners zo lang mogelijk onafhankelijk kunnen blijven. Denk daarbij aan eigen (bad) kamers en liften, maar ook aan gemeenschappelijke voorzieningen. We hebben een voorkeur voor panden in stedelijke gebieden. De vraag naar zorg is er overal, maar het is cruciaal dat zorgaanbieders ook aan voldoende personeel kunnen komen. Dat is nu eenmaal makkelijker in de steden.”

“Bovendien is de huur gekoppeld aan de inflatie en is er steun vanuit de overheid. De financieringsvoorwaarden zijn tevens soepeler dan bij regulier commercieel vastgoed. Door het maatschappelijke karakter vinden partijen het aantrekkelijk om in ons te beleggen.”

Hoe meet, monitort en rapporteert Northern Horizon haar bijdrage aan Social Development Goal 3 (goede gezondheid en welzijn)?

“Onze beleggingsportefeuille bestaat uit verpleeghuizen, seniorenwoningen, kinderopvangcentra en woonvoorzieningen voor gehandicapten. Daarmee dragen we bij aan dit doel. We rapporteren hier echter niet over. Als vastgoedvermogensbeheerder focussen we ons vooral op de impact van ons onroerend goed op het milieu en de omgeving. Het moet zoveel mogelijk fossielvrij zijn. Ook besteden we uitgebreid aandacht aan een goed ondernemingsbestuur bij onze huurders.”

“De huurders (zorgaanbieders) dragen uiteraard actief bij aan SDG 3 door in te zetten op diensten die de gezondheid en het welzijn van mensen van alle leeftijden bevorderen. Het welzijn van de bewoners wordt regelmatig individueel gemonitord. Mochten daar verbeterpunten uit voort komen, dan handelen we daar samen met de zorgaanbieder naar.”

Welke concrete acties ondernemen jullie om het welzijn van de bewoners te verbeteren?

“Al onze zorgfaciliteiten zijn 2 tot 4 jaar oud. Omdat we panden laten ontwerpen en bouwen die op maat zijn gemaakt voor het verlenen van zorg, voldoen ze sowieso al aan de hoogste kwaliteitsnormen, waaronder de laatste duurzaamheidsnormen.”

“Bovendien voeren we jaarlijks tevredenheidsonderzoeken uit. We nemen deze feedback mee in onze strategie.

Zo hebben we bij enkele panden fietsenrekken geplaatst en schuurtjes laten bouwen. En in een land als Finland is het erg belangrijk dat seniorenwoningen en zelfs verpleeghuizen sauna's bevatten. Daarnaast faciliteren we de installatie van zonnepanelen of verbeter-

ringen aan de airconditioning. Hiervoor hebben we een renovatiegids opgesteld voor onze huurders.”

“Uiteraard zijn er ook vastgoedaudits en gaan we regelmatig in gesprek met de huurders.”

Governance

SPMS hecht eraan dat deelnemers het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid dragen. Daarom houden we periodiek enquêtes, klankbord-groepsessies en discussies in de Vereniging van Afgevaardigden. Ook vinden we een uitgebreide en toegankelijke verantwoording belangrijk, onder meer met dit MVB-jaarverslag en via de [website](#).

Daarnaast zoeken we actief de samenwerking op door deel te nemen aan de ESG-werkgroep van de Pensioenfederatie en aan werkgroepen van de Net Zero Asset Owner Alliance. Tevens gebruiken we de inzichten uit de jaarlijkse VBDO-benchmarking om verbeteringen te identificeren en vindt informeel overleg plaats met andere (vergelijkbare) pensioenfondsen.

De governance rondom duurzaam beleggen is in detail omschreven in ons MVB-beleid. Lees hier meer over op onze [website](#).

Instrumenten

We hebben diverse instrumenten om invulling te geven aan ons MVB-beleid. Een kort overzicht:

1. Doen van impactbeleggingen
2. ESG-integratie door onze beleggingsmanagers in hun beleggingsproces. Hierbij wegen beleggingsmanagers milieufactoren, sociale factoren en governancefactoren bij de beleggingsbeslissingen die zij nemen. SPMS toetst hier jaarlijks op bij de Annual Manager Review
3. Dialoog met bedrijven
4. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

5. Participeren in collectieve rechtszaken van beleggers (class actions) na geleden schade door onbehoorlijk ondernemingsbestuur
6. Hanteren van een watchlist. Met deze bedrijven gaan we in gesprek naar aanleiding van controverses (voornamelijk op het gebied van milieuvervuiling), lage duurzaamheidsscores en/of vanwege een tekortschietende respons op engagement
7. Uitsluiten van bedrijven (zie [hier](#) de uitsluitingslijst van fonds)

De instrumenten zijn in detail beschreven in ons MVB-beleid. Lees hier meer over op onze [website](#).

Tegenstem

Bij de instrumenten kan een zogenaamde escalatieladder of escalatieprocedure worden toegepast. Dat betekent dat een slechte respons van bedrijven bij de dialoog ertoe kan leiden dat we een tegenstem uitbrengen of ons onthouden van stemming tijdens aandeelhoudersvergaderingen. Mocht dit onvoldoende resultaat opleveren, dan kan het bedrijf op de watchlist worden geplaatst. Dit kan in het uiterste geval leiden tot uitsluiting uit de beleggingsportefeuille.

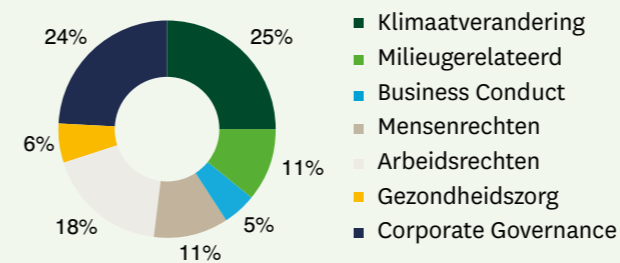

Resultaten

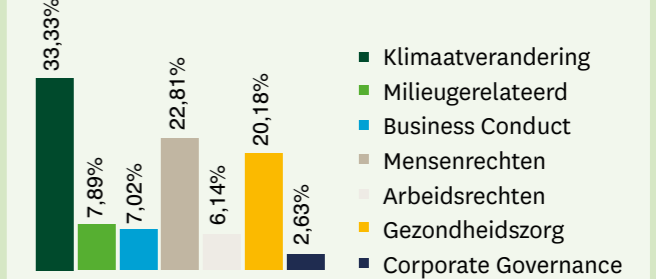
We focussen bij engagement vooral op klimaatverandering, goed ondernemingsbestuur en arbeidsomstandigheden. Op deze terreinen is engagement ook het meest succesvol. Daarvan is sprake als alles met goed gevolg is afgerond. In 2023 is dit in 27% van de gesprekken het geval. In totaal is met 423 bedrijven een dialoog gevoerd. Hieronder ziet u waarover we met hen spraken.

Het voeren van dialoog (engagement) en stemmen vormt een belangrijk onderdeel van onze aandeelhoudersbetrokkenheid. Dit is in het bijzonder het geval bij bedrijven die op de watchlist (verhoogde monitoring) staan. Via engagement en stemmen proberen we het gedrag of de acties van bedrijven positief te beïnvloeden, zo ook bij Volkswagen en McDonald's.

Engagement bij thema

Behaalde voortgang per thema

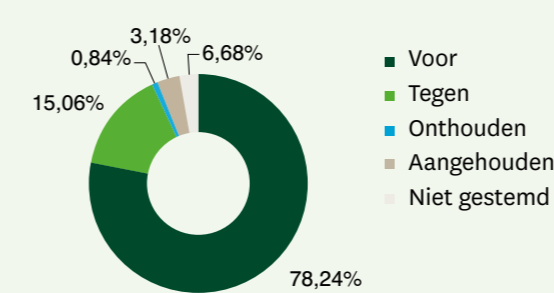

SPMS bracht in 2023 meer dan 34.000 keer haar stem uit op aandeelhoudersvergaderingen, waarbij we in 15% van de gevallen tegen het voorstel van het bestuur van een bedrijf hebben gestemd. Deze tegenstemmen hadden vooral betrekking op de benoemingen van Leden van de Raad van Bestuur en/of Raad van Commissarissen en op de beloning van voorgenoemde personen.

Verdeling tegenstemmen

Verdeling uitgebrachte stemmen

Volkswagen op de watchlist

Het Duitse Volkswagen (VW) is een van de grootste autofabrikanten ter wereld en oefent aanzienlijke invloed uit op het klimaatbeleid, met name in Europa. VW houdt zich echter op de vlakte over de gevoerde lobby over het klimaatbeleid in de EU. Veel concurrenten publiceren een lobbyverslag, onder andere General Motors, Ford, Mercedes, BMW, Volvo en Toyota.

Dit gebrek aan transparantie bij VW baart ons zorgen, mede gezien de rol die de CEO van Porsche en de voorzitter van Volkswagen hebben gespeeld bij het (met succes) pleiten voor een uitzondering van e-brandstoffen in het EU-verbod op de verbrandingsmotor in 2035.

Ook is Volkswagen sinds 2013 via een joint venture met SAIC mede-eigenaar van een fabriek in de regio Xinjiang in China. Het bedrijf wordt ervan beschuldigd via die fabriek medeverantwoordelijk te zijn voor dwangarbeid.

We praten sinds 2019 met VW over hun klimaatlobby. In 2022 hebben we laten weten de druk te gaan opvoeren als de onderneming geen blijk van vorderingen laat zien. In 2023 kregen we inzicht in een conceptversie van de lobbyinformatie. Omdat het niet gedetailleerd omschreven was, hebben we onze zorgen geuit. Ook stimuleerden we VW om dat verslag ruim vóór de jaarvergadering te publiceren. Aangezien VW hier niet aan tegenmoet kwam, stemden we tijdens de aandeelhoudersvergadering tegen diverse agendapunten, waaronder de herbenoeming van commissarissen.

Wat de Joint Venture met SAIC betreft, deed VW de toezegging een onafhankelijke auditor in te zullen schakelen. We lieten aan VW weten dat een onafhankelijke audit de zorg van internationale belanghebbenden niet wegneemt, ook omdat derde partijen in China geen ongehinderde toegang tot het personeel in de regio krijgen.

Twee dagen voor de aandeelhoudersvergadering publiceerde VW zijn lobbyrapport. Een toonaangevende NGO die zich richt op lobby door bedrijven – InfluenceMap – is hier positief over. Hoewel VW in vergelijking met de concurrentie over een bijzonder geavanceerde methode beschikt voor het evalueren van brancheorganisaties, signaleren we verbeterpunten in de vorm van een evaluatie van directe lobbyactiviteiten door Volkswagen zelf en het op de hoogte stellen van meer brancheorganisaties en ratingbureaus van de ondernomen activiteiten.

We blijven in gesprek over de gewenste verbeteringen.

Aandeelhoudersresoluties bij McDonald's

Op de aandeelhoudersvergadering van McDonald's werden twee resoluties ingediend over het gebruik van antibiotica. Door overmatig gebruik kan resistentie tegen antibiotica toenemen, met als gevolg dat ziektes minder goed te behandelen zijn. Het eerste voorstel was om het gebruik van antibiotica in varkens- en rundvlees uit te faseren en het tweede voorstel was om te voldoen aan de richtlijn van de Wereldgezondheidsorganisatie over het gebruik van antibiotica.

Hoewel we bekend zijn met de initiatieven die de onderneming op dit vlak onderneemt, stemden we voor beide voorstellen. Dit omdat we het belangrijk vinden dat bedrijven het gebruik van antibiotica beperken om resistentie tegen te gaan. De voorstellen werden gesteund door 16% en 18% van de aandeelhouders.

Adobe's benadering van Artificial Intelligence

Adobe is een van de grootste softwarebedrijven ter wereld. Kunstmatige intelligentie (AI) is (potentieel) verankerd in veel van hun producten en kan kansen voor innovatie opleveren. Met dat in het achterhoofd stond verantwoorde AI hoog op onze engagementagenda.

In dit kader spraken we met Adobe over de governance-benadering en de impactbeoordeling van AI. Adobe heeft een aantal jaar geleden een ethische AI-commissie ingesteld. Die voert onderzoek uit als er een AI-element wordt voorgesteld. Adobe probeert met testen risico's te verkleinen of geheel weg te nemen.

Om te meten in hoeverre Adobe erin slaagt om vooringenomenheid of schade tegen te gaan, houdt de onderneming het percentage door AI gegenereerde outputs bij die als schadelijk worden aangemerkt. In de gesprekken kwam naar voren dat uiteenlopende teams zich bezighouden met het toezicht op deze testen zodat met meerdere invalshoeken rekening kan worden gehouden.

Adobe is een koploper in de sector. Onze bevindingen en uitkomsten van de dialoog nemen we mee in ons interne beoordelingskader voor verantwoorde AI bij andere bedrijven. Door deze engagementgesprekken begrijpen we steeds beter hoe bedrijven kijken naar verantwoorde AI en kunnen inzetten op sectorbrede verbeteringen.

Actieve aandeelhoudersbetrokkenheid

Naast toepassing van engagement en stemmen gebruiken we het class action instrument om invloed uit te oefenen als aandeelhouder. Class actions zijn collectieve rechtszaken van beleggers tegen bedrijven die beschuldigd worden van 'onbehoorlijk ondernemingsbestuur'. Vaak is sprake van financiële schade door koersverliezen of faillissement, bijvoorbeeld door (boekhoud-)fraude, marktmanipulatie of financieel wanbeleid.

Dergelijke rechtszaken komen in bepaalde landen, waaronder de VS en Nederland, relatief vaak voor. Professionele beleggers kunnen relatief eenvoudig meedoen aan deze rechtszaken. Hoewel beleggers doorgaans een class action opstarten nadat schade is geleden, gaat van dit instrument een disciplinerende werking uit. Bedrijven weten immers dat zij bij slecht gedrag of bij ontbrekende controlemechanismen in de bedrijfsvoering voor de rechter gedaagd kunnen worden.

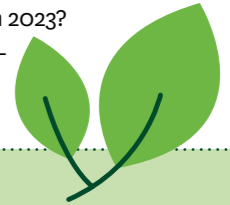
Case study: Petrobras

SPMS heeft in 2023 een schadevergoeding ontvangen van het Braziliaanse staatsoliebedrijf Petrobras. De Amerikaanse markttoezichthouder SEC had namelijk vastgesteld dat senior managers van dit bedrijf tussen 2003 en 2012 betrokken waren bij grootschalige corruptie. Deze corruptie vond plaats rondom de uitbreiding van de olie- en gaswinningsfaciliteiten van Petrobras.

Aannemers en andere leveranciers betaalden enkele miljarden dollars aan steekpenningen aan deze senior managers. Als tegenprestatie accepteerden de senior managers sterk verhoogde aannemingskosten.

Hierdoor is Petrobras als bedrijf benadeeld en in het verlengde hiervan de aandeelhouders. Petrobras was nalatig richting de aandeelhouders door onvoldoende interne controlemechanismen in te richten om zulke misstanden te detecteren. Het Braziliaanse bedrijf moest uiteindelijk zowel strafrechtelijke als civiele boetes betalen.

Meer weten over de uitgevoerde engagement door SPMS in 2023? Lees dan het engagement-rapport op [onze website](#).

Impactbeleggen

We hebben op dit moment twee soorten impactbeleggingen:

1. Leningen voor groene infrastructuur
2. Obligaties die zijn uitgegeven om groene, sociale of andere duurzaamheidsdoelen te ondersteunen, oftewel de eerdere genoemde ESG-obligaties

De leningen aan groene infrastructuur bedragen momenteel 4% van de portefeuille, dus ongeveer € 460 miljoen. Op termijn neemt dit toe naar 5%. De leningen hebben doorgaans een lange looptijd (20 tot 30 jaar). We verstrekken ze aan onder andere wind- en zonneparken.

Groene infrastructuur

We onderzoeken ook de mogelijkheden om te beleggen in groene infrastructuurprojecten. Op deze manier willen we bijdragen aan de enorme investeringsopgave in de komende decennia om de energievoorziening te verduurzamen.

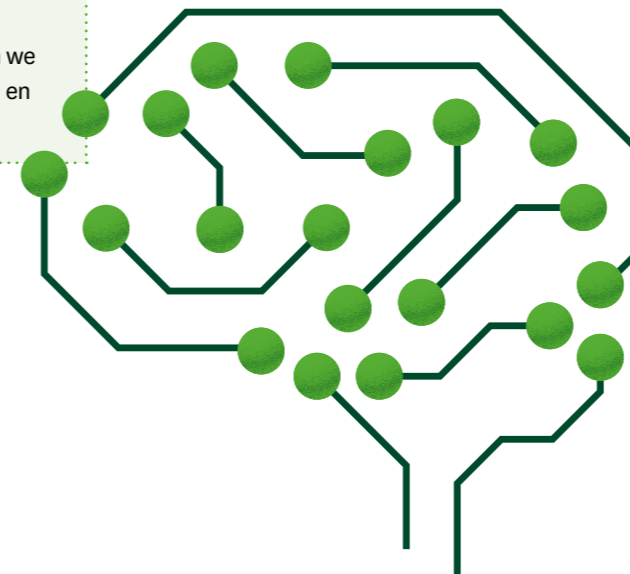
De ESG-obligaties bevinden zich vooral in het mandaat dat we gebruiken om het renterisico af te dekken. De allocatie bedraagt momenteel 2% van de portefeuille, maar zal naar verwachting de komende jaren meer dan verdubbelen. Daarnaast wordt 10% van het mandaat dollarleningen opkomende landen belegd in ESG-obligaties. Dit komt neer op zo'n € 45 miljoen. Op deze manier worden ook opkomende landen ondersteund in hun groene transitie.

ESG-integratie

Voor de beleggingen die niet volgens een duurzame benchmark worden belegd, is het van essentieel belang dat de beleggingsmanagers rekening houden met ESG-factoren als ze individuele obligaties, aandelen en vastgoedfondsen selecteren.

We verwachten van onze beleggingsmanagers dat zij na hun reguliere risico-rendementsanalyse toetsen of deze beleggingen voldoen aan de minimumstandaarden die we stellen aan duurzaamheid. En dat zij binnen hun sector of regio goed presteren op duurzaamheid of gehoor geven aan de engagementinspanningen van het pensioenfonds.

We zijn ervan overtuigd dat rekening houden met ESG-factoren risico's verlaagt of het rendement verbetert.

**Maatschappelijk
Verantwoord
Beleggen**

